

Setembre cultural | | Actualitzat el 07/12/2020 a les 10:14

La porositat de l'experiència

Pol Rifà escriu sobre 'Fils: Cartes sobre el confinament, la vigilància i l'anormalitat' (Arcàdia, 2020), un recull d'experiències i reflexions fetes durant el confinament d'Ingrid Guardiola i Marta Segarra | «La riquesa d'aquesta correspondència-assaig és que no té la voluntat de fixar unes idees preestablertes sinó de pensar-les en moviment, afavorint un pensament transitable a través de les cartes»

La gràcia, si volem dir-ne així, de 'Fils: Cartes sobre el confinament, la vigilància i l'anormalitat' (Arcàdia, 2020) és que recull l'experiència i alhora les reflexions fetes durant el confinament d'Ingrid Guardiola i Marta Segarra. | Pol Rifà

Escriure un assaig en aquest present immers en la pandèmia, el confinament i les restriccions no és fàcil perquè l'actualitat és fugaç -les reflexions d'avui poden ser obsoletes l'endemà-, la perspectiva de tot plegat és reduïda i allò sobre el què pensem encara és el que ens toca viure. Segurament qualsevol reflexió de la pandèmia no es pot deslligar del què ha viscut cadascú. La distància entre reflexió i experiència és mínima. Dic tot això per mostrar la dificultat d'escriure des d'una visió pretesament generalitzadora. I alhora la impossibilitat de teoritzar des d'una torre de marfil. La pandèmia i el confinament han permès tornar a fer una relectura del biopoder de Foucault com també mostrar la insostenibilitat d'un model econòmic i ecològic (ho manifestava *¿i?ek a Pandèmia*). La gràcia, si volem dir-ne així, de *Fils: Cartes sobre el confinament, la vigilància i l'anormalitat* (Arcàdia, 2020) és que recull l'experiència i alhora les reflexions fetes durant el confinament d'Ingrid Guardiola i Marta Segarra. No és un assaig premeditat sinó que molts temes, inclòs el confinament, irrompen de manera inesperada en les cartes que s'envien les dues autores. Més que un assaig abans que res és una conversa que sorgeix a partir d'un parell de cartes que s'intercanvien les autores al setembre del 2019 pel programa *Correspondències*. A partir d'aquest encàrrec televisiu, tres mesos més tard reprenen la correspondència cada vegada amb un to més personal i contingent.

En el llibre l'acció de la correspondència és central ja que acaba conformant una analogia amb la manera d'entendre el pensament per les dues autores. Aquesta manera compartida d'escriure fa evidents les implicacions d'un assaig basat en un pensament recíproc d'anada i tornada. Escriure és indiscutiblement un gest, però en aquest cas també representa un gest que acompanya a la reflexió d'altres veus. És així com difícilment es podria entendre que aquest és un llibre escrit a quatre mans, sinó que realment és alguna cosa més complexa. Primerament per la quantitat de referències a altres autors, conceptes i obres, i en segon lloc per l'habilitat de pensar col·lectivament. A part del confinament, la vigilància i l'anormalitat, allò que es troba al substrat del llibre segurament sigui la confiança, l'amistat i el desig. A més a més, la proximitat intel·lectual entre Guardiola i Segarra fa que les converses sempre es reprenguin, però no des del sentit d'una resposta sinó aprofundint en els significats i en les referències dels temes de les converses. En l'assaig, a diferència de la figura mitològica d'Eco, no es repeteix allò que les autores ja saben sinó que ho posen en relació per pensar-ho de nou. Parteixen des d'un altre significat de l'eco, més entès com un ressò i no com una repetició. S'evidencia, així, l'aposta per un pensament que defuig del narcisisme (entès com l'ego que ens colga), com de la repetició (entès com l'eco que ens buida).

Des de les reflexions inicials al voltant de la porositat dels cossos fins al caràcter disciplinari del confinament, entremig les autores convoquen reflexions sobre el sentit de la inclinació, l'hospitalitat com també qüestions en relació al gènere i les ontologies. Les cartes inicials que enceten la conversa parteixen d'un elogi del cos porós, un tema que mostra un interès per aquelles experiències que ens afecten, ja sigui la ferida o la malaltia. És a partir de la porositat que les autores fan bona la idea que no existeixen cossos hermètics ni immunes sinó que és a partir dels forats anatòmics i de les ferides que es crea la nostra experiència. Aquesta visió fenomenològica al voltant dels cossos és igualment traslladable al context actual de la pandèmia. Sembla que les autores ja ens advertissin abans d'hora que per molt immunes que ens creéssim, estem oberts a la malaltia.

Per altra banda, el fet que la pandèmia s'hagi tractat des de l'heroisme vertical com diuen les autores, ha contribuït a desplaçar el gest de la inclinació, la protecció i la cura. La verticalitat associada amb el poder i el domini té com a base el subjecte modern cartesià, que és en primer lloc subjecte aïllat abans que subjecte en relació. La pandèmia, doncs, ha evidenciat que som subjectes afectats però al mateix temps ha causat la separació dels cossos. En relació a aquest tema, Guardiola planteja com el coronavirus ha fet que el cos que ens imaginem ja no sigui un cos porós, un cos que necessita obrir-se a l'afectació dels altres, sinó un cos profilàctic, cada vegada més hermètic i allunyat de la resta. Fins a un cert punt hem interioritzat que entre els cossos cal establir-hi una distància, una limitació, una frontera. De retruc, però, aquesta frontera també s'ha acabat imposant entres classes socials i territoris. Prenent la idea d'immunitat, Segarra l'aplica sobre l'actual context polític i social de la Unió Europea que es construeix com un territori blindat de l'exterior. D'una manera més o menys metafòrica quan parlem de bombolles, de seguretat i de risc fa que tot plegat construeixi en l'imaginari simbòlic un sentit de perill. L'hostilitat i l'abjecció als altres cossos ja no es construeix sobre la intenció d'allunyar-los sinó directament d'expulsar-los.

La riquesa d'aquesta correspondència-assaig és que no té la voluntat de fixar unes idees preestablertes sinó de pensar-les en moviment, afavorint un pensament transitable a través de les cartes. Malgrat el bagatge teòric que reclama el text, el fet que estigui escrit des de l'experiència del confinament fa que no tinguem la sensació que ens trobem davant d'un text excessivament elevat filosòficament. Principalment en la lectura hi ressona aquella reivindicació de Georges Didi-Huberman quan deia que hem de reconstruir una comunitat de desig, una comunitat de pensaments a transmetre.